

AMORIUM-HİSARCIK'IN SELÇUKLU VE OSMANLI DÖNEMLERİNE AİT YERLEŞİM VE ARKEOLOJİSİ

Amorium antik kenti, Doğu Frigya'da (bugünkü Afyon İli), Ankara'nın 180 km. güneybatısında yer alır. Günümüzde, antik kentin bir bölümünün üzerinde Emirdağ İlçesine bağlı Hisarköy bulunmaktadır (Şek.1). Kazı çalışmaları 1988 yılında Oxford Üniversitesi'nden merhum Profesör Martin Harrison tarafından başlatılmış ve her sene T.C. Kültür Bakanlığı'na bağlı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle devam etmektedir. Çalışmalar, hem Afyon hem de Emirdağ'daki idari birimlerin ve Afyon Arkeoloji Müzesi'nin değerli işbirliği ile sürdürülmektedir. Ayrıca, bu son iki senedir Anadolu Üniversitesinden gelen hoca ve öğrencilerin yardımıyla İç Anadolu'nun arkeolojisini aydınlatmağa çalışıyoruz¹.

Kazımızın genel amacı, özellikle Bizans Karanlık ve Orta çağları olmak üzere, Helenistik dönemden Osmanlılar dönemine kadar sosyal değişim ve gelişmelerin incelenmesidir². Aslında, kazılar başlatılmadan önce 11. yüzyılın sonuna doğru Amorium'un Bizanslılar tarafından terk edildiği ve daha geç, yani Selçuk ve Osmanlı dönemlerine ait hiç bir yerleşimin olmadığı düşünülmüştür. Bilindiği gibi, Bizans döneminde Amorium Anadolu'nun en büyük ve önemli şehirlerinden birisiydi. 7. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar bu ünlü ve tarih kaynaklarında çok sık bahsedilmiş olan şehir Anadolu'nun en büyük ve güçlü Bizans eyaletinin başkenti olup, stratejik bir askeri merkezidir³. O zamanda da Türk tarihi için Amorium önemli bir rol oynamıştır, çünkü M.S. 838 yılındaki kuşatma sırasında ilk defa Türklerin Anadolu'da bulunmuş olduklarını öğreniyoruz⁴. Yani, Alp Arslan'ın Malazgirt Zaferi'nden tam 233 yıl önce Türkler Amorium'a gelmişlerdi.

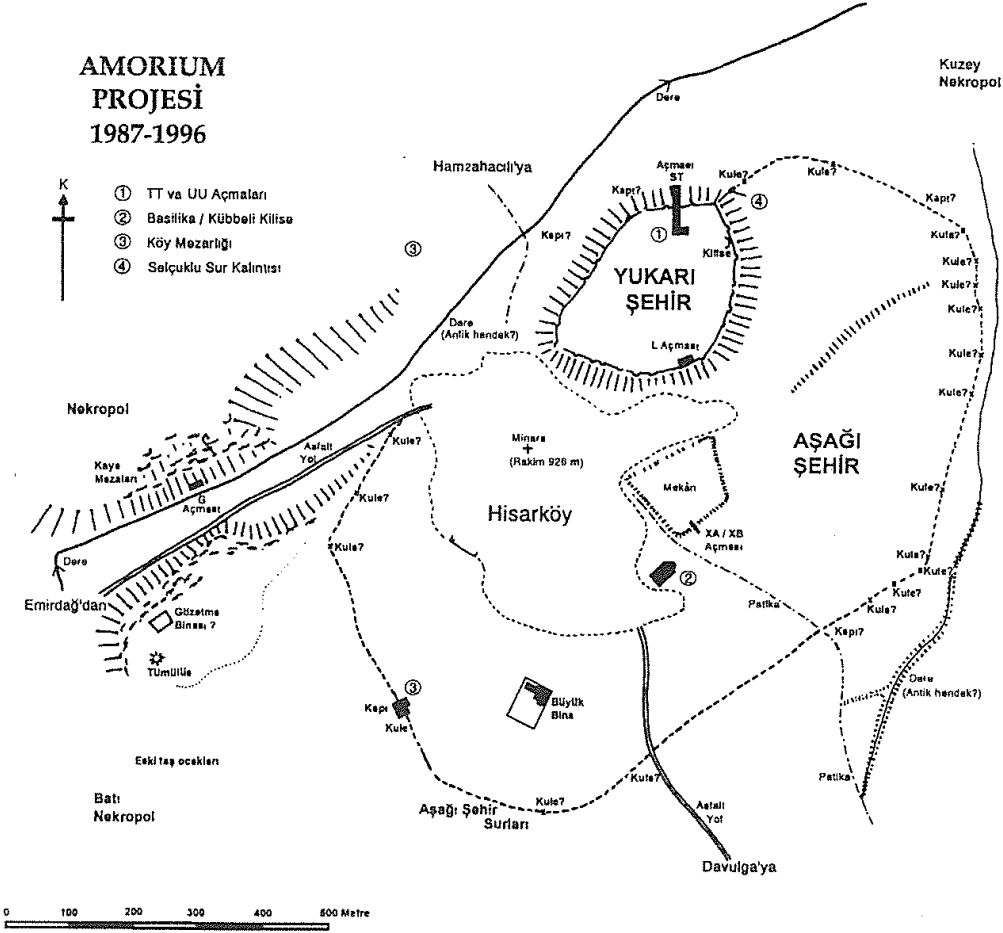
¹ Amorium Projesinin maddi desteği değerli kuruluşlar İngiliz Arkeoloji Enstitüsü, 'The Trustees of Harvard University', 'The Seven Pillars of Wisdom Trust' ve Amorium Dostları tarafından karşılanmıştır.

² R.M. Harrison, "Emirdağ (Afyon)'da Amorium birinci kazı raporu", *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Antalya-18-23 Mayıs 1989* (Ankara 1990), s.155-6; R.M. Harrison, "Amorium 1989", *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara-28 Mayıs-1 Haziran 1990* (Ankara 1991), s. 251; R.M. Harrison, *Amorium: Answers and Questions, XI. Türk Tarihi Kongresi, (Ankara-5-9 Eylül 1990), Kongreye Sunulan Bildiriler*, 1. Cilt, (Ankara 1994), s. 393-6 ve lev. 133-8.

³ C. Lightfoot, *Orta Anadolu'da Bulunan Bir Geç Roma ve Bizans Kenti Amorium*, İstanbul 1994, s. 9-11 ve resim 2.

⁴ Bkz. F. Sümer, "Abbasiiler Tarihinde Orta Asyalı Bir Prens Afşin", *Belleten*, LI/200 (1987), s. 651-65.

C. S. Lightfoot

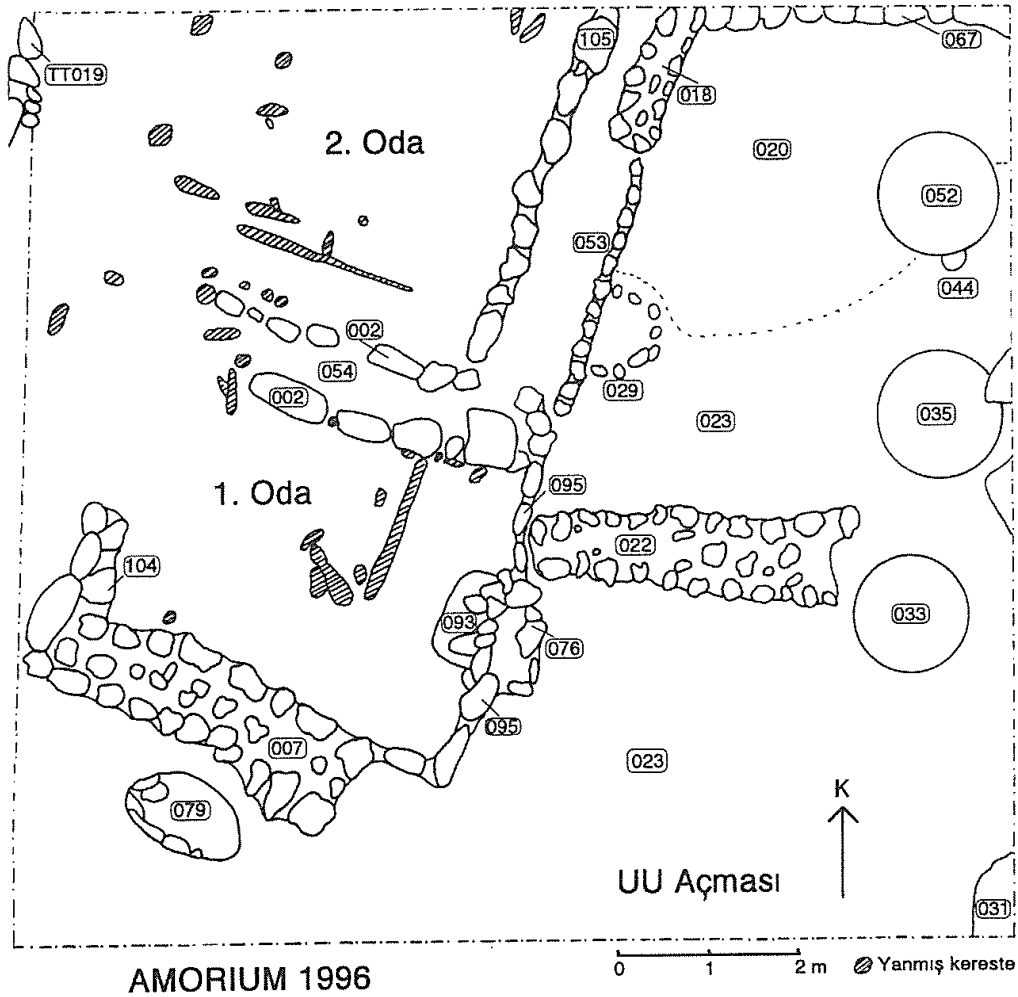
Şek. 1- Şehrin planı.

Bu büyük felakete rağmen, Amorium hızla Bizanslılar tarafından yeniden iskan edilmiştir, ve şehrimiz 10. ve 11. yy.larda tekrar canlanmıştır. M.S. 1068-1069 yıllarında Anadolu içlerine uzanan Türk akınlarından birinin Amorium'a ulaştığı bilindiğine göre, şehrin hala önemini koruduğu görülmektedir. Gerçekten de M.S. 1071'deki Malazgirt Zaferi'nden sonra, Bizanslıları yenen Selçuklular İç Anadolu Bölgesi'ni egemenliğine alırken Amorium'a yavaş yavaş yerleşmişlerdir. Erken 14. yy'a kadar Selçuklular kentte varlıklarını sürdürselerde kent ne Selçuklular ne de Osmanlılar döneminde önemli bir Türk kasabası haline gelmemiştir⁵. Bugünkü Hisarköy ise yalnız 1892'de Balkanlardan gelen göçmenler tarafından kurulmuştur.

⁵ C.S. Lightfoot, Doukas and Amorium: A Note, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 46 (1996), s. 339-42.

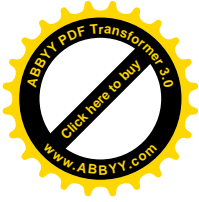
Amorium-Hisarçık'ın Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine Ait Yerleşim ve Arkeolojisi

Yukarı Şehir höyüğünün üzerinde, daha önceki yıllarda açığa çıkarılan ve Orta Bizans dönemine ait olan, kap pişirimi için kullanılan fırının bulunduğu TT açmasına bitişik yeni bir açma (UU açması) üzerinde 1996 kazı sezonunda çalışılmıştır.⁶ Amacımız; üst katmanları en uygun ve çabuk şekilde kaldırarak, çalışma alanını içeren stratigrafik Orta Bizans katmanını ortaya çıkarmaktı. Ancak çalışmanın başlangıç açmasında, tarım toprağının hemen altında bulunduğu tespit edilen, geride kısmen yanmış kereste ve kiriş parçaları bırakarak çatısı çökmüş, iki odalı bir yerleşim birimi ile karşılaşmıştır (Res.1 ve Şek.2). Bu parçalar özenle topraktan arındırılmış, kayıtlara geçirilmiş ve örnekler alınmıştır. Alınan bu örnekler, Cornell Üniversitesi Ege Dendrokronolojisi Laboratuvarında kullanılmak üzere ayıklanıp, seçilerek kaldırılmıştır.

Şek. 2- Yukarı Şehir, UU açması (çizim: Paola Pusgley).

⁶ C.S. Lightfoot, 1995 yılı Amorium Kazısı, XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara-27-31 Mayıs 1996 (Ankara 1997), s. 436, 438, res. 4 ve şekil 3.

C. S. Lightfoot

UU açmasında, önce bu enkaz tabakası kaldırılmış ve bunun altında ortaya çıkan iyi durumdaki zemin yüzeyine ulaşılmıştır. Çalışma esnasında bu katmandan elde edilen buluntular arasında; kırık bir vazo, beş parça lüle, çakmaktaşı bir tüfeğe ait demir horoz mekanizması ve Sultan III. Mustafa dönemine ait (Hicri 1182, M.S. 1769) bir adet Osmanlı gümüş sikkesi (*para*) bulunmaktadır⁷.

Aynı zamanda birinci odada çok iyi korunmuş bir şömine ortaya çıkmıştır (Res.2). Elde edilen bu buluntularla Amorium'daki Osmanlı dönemi yerleşiminin varlığının sürekliliği hakkında ilk kanıtlar elde edilmiştir. Yapı malzemesinin kaliteli seçilmiş, harcın bol kullanılmış olması ve diğer küçük buluntular, burada uzun süreli ve standardı yüksek bir yerleşimin varlığı hakkında bilgi vermektedir.

Tüm bu deliller, 1994 yılında TT açmasındaki üst tabakanın buluntularını daha açık bir şekilde belirtiyor. Çünkü bunlara benzeyen fakat içi boş olan bir odaya rastlanılmıştır (Res.3)⁸. Bu yerleşimin oldukça geç bir döneme ait olması da ayrıca sürpriz olmuştur ve şehrin tarihi açısından oldukça önemli bir tamamlama unsuru teşkil eder. Gün ışığına çıkarılan buluntular, kaçınılmaz olarak Türk döneminden itibaren Hisarcık adını alan bu bölgeye yerleşen topluluğun yaşayış tarzları, boyutları ve statüsü hakkında, Osmanlı arşivlerinde ayrıntılı bir tarama koşulunu gerekli kılmaktadır. Örneğin, Kanuni Sultan Süleyman zamanında tutulan H. 937/M.S. 1530 tarih ve 43 numaralı Maliye Müdevver Defterinde “[Bayat] Barçınlı'ya bağlı Hisarcık Köyü 43 neferan, 14 hane 2056 akça hasılatı” olan bir yer olarak gösterilmiştir⁹. Afyon Şer'iye mahkeme defterlerinde Hisar köyün ismi geçer. Bu defter 17., 18. ve 19 yüzyıla aittir. Görülebileceği gibi 18. yüzyıl'a kadar Amorium'da küçük olmasına rağmen, bayındır bir yerleşim bulunmaktaydı; ancak hala bilinmeyen sebeplerden dolayı bu yerleşim neredeyse terk edilmiş bir duruma gelmiştir. İngiliz bilim adamı William Hamilton'un 1836'da burayı Amorium olarak tanımladığı seyahati esnasında, yerleşimin boş olduğu görülmekte idi ve 1892'de bugünkü köyün kuruluşundan önce de bu durumun uzun bir süre devam ettiği bilinmektedir¹⁰. Bu yörede, Amorium gibi, başka köylerinde terk edildiği saptanmıştır¹¹.

Önemli haiz bu Osmanlı katmanının altında, müteakkip iki farklı seviye tanımlanmıştır. Osmanlı yapı katmanının altında, daha erken bir Türk katmanı ve Orta Bizans dönemine ait günlük kullanım eşyasının atılması ile oluşmuş çöplük tabakası

⁷ AM96/UU Kontekts 85/SF3422 (31.07.96): AR *para*; 15mm; 0.46g. Bkz.N.Pere, *Coins of the Ottoman Empire* (İstanbul 1968), s.216 no.639; G. Şahin, Battalaltı Definesi. *Kayseri Müzesi Yıllığı* 1(1987), s. 29-32 (özellikle s. 31 ve res. 4).

⁸ C.S. Lightfoot, Amorium Kazısı 1994. XVII. Kazı Sonuçları ToplantısıII. Ankara-29 Mayıs-2 Haziran 1995 (Ankara 1996), s. 364 ve resim: 4.

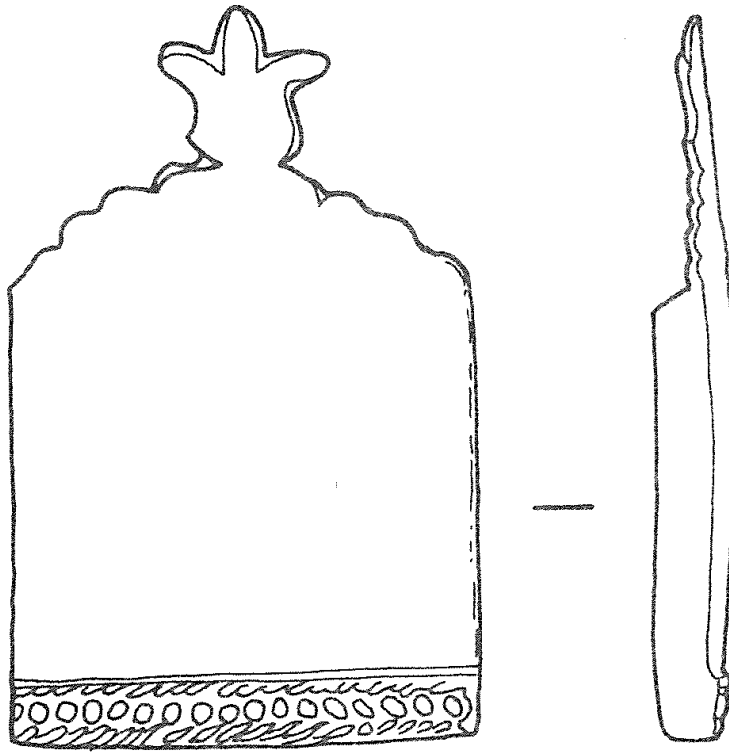
⁹ 438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyeti Anadolu Defteri (937/1530) I: *Kütahya, Kara-hisâei-Sâhib, Sultan-önü Hamûd ve Ankara Livâları* (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Gn. Md., Osmanlı Arşivi Daire Bşk. Yayın No. 13, Ankara 1993) S.202.

¹⁰ W.J. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia*, cilt. 1 (London 1842), s. 449-51.

¹¹ Bkz. M. Bayar, *Anadolu En Eski Şehirlerinden Bolvadin'in Tarihi*, cilt 1 (Bolvadin 1996), s.69 (Taşlı Höyük), 71 (Erkmen Hisar) ve 73 (Aşağı Sarıcık).

Amorium-Hisarcık'ın Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine Ait Yerleşim ve Arkeolojisi

uzanmaktadır. Bu açmada 1996 sezonu boyunca süren çalışmalar esnasında ikinci katmana ulaşılmış ancak araştırma kapsamına sürenin yetersizliği sebebi ile dahil edilememiş ve çömlek atölyesinin araştırılması gelecek kazı dönemlerine kadar ertelenmiştir. Hakikatte bu açmada rastlanan Orta çağa ait tabakaların oldukça tahrip olduğu söylenebilir. Ancak bu dönem için başka buluntu ve bilgilere sahip olduk. 1989-1990 yıllarında gerçekleştirilmiş olan Yukarı Şehir yüzey araştırması sırasında çok malzeme toplanmıştır¹². 1993 yılında da tesadüfen yüzeyden bir Türk kemer tokası elimize geçti (Şek.3)¹³.

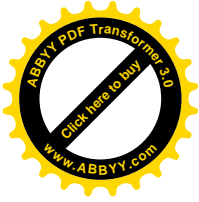

Şek. 3- Kemer tokası, bakır (uz. 6.15 cm.)- yüzey buluntusu, AM93/SF2578 K.Env. 17).

Yukarı Şehir höyüğünün kuzey ucunun yakında Amorium'un tek ayakta kalmış olan kalıntısı görünmektedir (Res.4). Bu duvar parçasının Bizans dönemine ait olan şehir surlarına ilgisi kesinlikle yoktur. Onun inşaat tekniği tamamen farklıdır, ve bize göre Selçuklu Kalesi'nin bir kısmı olabilir. Ayrıca, 1993 kazı sezonunda höyüğünün kuzey yamacında bulunan (Res.5) ST açmasından birkaç ardıc parçaları bulunmuş olup,

¹² R.M. Harrison, Amorium 1989. *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara-28 Mayıs-1 Haziran 1990* (Ankara 1991), s.253-4.

¹³ Krş. G.L. Davidson, *Corinth XII. The Minor Objects* (Princeton 1952), s.269 ve 275, nos.2251-2252, res.116.

C. S. Lightfoot

yuzev toprağın hemen altında ortaya ıkmiştır, ve incelendikten sonra kesin bir tarih ğrenilmiş. Cornell Üniversitesi Ege Dendrokronolojisi Labaratuvarın uzmanlara göre, bu ağaç parçaları M.S. 1359-1565 yaşamış, ve belirsiz bir süre sonra kesilip kullanılmıřtı¹⁴.

Yukarı Őhrin güney tarafında yapılan kazıların Osmanlı döneminde geçici yerleşim birimlerini ve yakın zamanlara kadar İç Anadolu Bölgesi'nin bu kısmında mevcut olan ger aşiretlerini gösterdiği ilk önce dřnlmřtr¹⁵. Ayrıca, 1970-1996 yılları arasında Bolvadin Anadolu Lisesi Müdürü olan Sayın Muharrem Bayar tarafından Devlet Arşivlerinde yapılan araştırmalarda Ayfonkarahisar ile ve köylerine yerleşen Türkmen Aşiretleri şunlardır: Moncaali Türkmenleri, Karabağlı Türkmenleri, Muslucalı-Musahocalı Türkmenleri, Boynuyognlu Türkmenleri ve muhtelif Yrk Aşiretlerinden Sarıkeçili, Karakeçili, Karatekeli, Honamlı ve Horzumlu Yörükleri yerleřmiřtir¹⁶. Fakat Őimdi bu amadaki izlerin az olmasının farklı sebeplerinin olduğu anlaşılmıştır. Yani, höyüğün güney kısmı Osmanlı döneminde mezarlık olarak kullanılmıştır. Burada 1993 yılı çalışmaları sırasında iki mezar ortaya ıkmiştır (Res.6). O sezonda bu mezarları kesin olarak tarihleyemedik, nk mezar sahiplerine ait herhangi bir malzemeye rastlanmamıştır. Sonra, bu iki adet iskelet antropolog uzmanımız tarafından incelenip, 1994 kazı raporunda yayınlanmıřtır¹⁷. Geç dönem katmanının hemen altında, daha düzgün binaların kalıntıları ağa çıkarıldı. Orta Bizans döneminde ait sanılan avlu daha sonra küçük odalara bölünmüştür. Bu evrede etrafı kiremitlerle çevrilmiş iki ocağa rastladık, ve aynı seviyede birkaç 'sgraffito' kaplar ve yeşil sırlı 13. yy.'a ait özellik gösteren çanak-çömlek bulundu. Bunlar ile beraber daha geç tarihlendirilen yeşil sırlı seramik buluntularımız vardır. Örneğin, aynı açmada bazı Milet ve İznik seramik parçaları ve bir kırık çanak ortaya ıkmiřtır¹⁸.

Böylece Yukarı Őhrin Türk döneminde yoğun bir Şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Son rneği ise, Őimdiye kadar 38 adet pişmiş topraktan yapılmış lle parçası ve iki adet lületaşı yada eskişehirtaşı elimize geçmiştir. Bunlardan en az 36 adet Yukarı Őhrin yüzeyinden veya açmalarından gelmiştir. Bu basit deliller, Orta Bizans döneminde sonra Aşağı Şehir'de fazla bir izin olmadığına işaret eder. Ancak, 3 adet lle

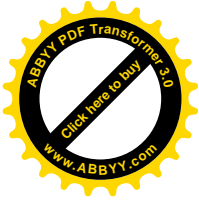
¹⁴ P.I. Kuniholm, Appendix: Preliminary Dendrochronological Results from Amorium, 1993, *Anatolian Studies* XLIV (1994), s.127.

¹⁵ C.S. Lightfoot, 1992 yılı Amorium Kazısı. XV. Kazı Sonuçları Toplantısı I, Ankara-24-28 Mayıs 1993 (Ankara 1994), s.504, 510 ve resim: 1; C.S. Lightfoot, Amorium Kazısı 1993. XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara-30 Mayıs-3 Haziran 1994 (Ankara 1995), s.135 ve resim: 5.

¹⁶ Bkz. M. Bayar, *Anadolu En Eski Şehirlerinden Bolvadin'in Tarihi*, cilt 1 (Bolvadin 1996), s.111-30.

¹⁷ C.S. Lightfoot, Amorium Kazısı 1993. XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı II., Ankara-30 Mayıs-3 Haziran 1994 (Ankara 1995), s. 135 ve resim: 6; C.S.Lightfoot, Amorium Kazısı 1994. XVII. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara-29 Mayıs-2 Haziran 1995 (Ankara 1996), s. 365.

¹⁸ C.S. Lightfoot, Amorium Kazısı 1993. XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara-30 Mayıs-3 Haziran 1994 (Ankara 1995), s. 137 ve resim: 9. 1997 kazı sezonunda Nurşen zkul tarafından bu malzeme incelenecektir.

Amorium-Hisarçık'ın Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine Ait Yerleşim ve Arkeolojisi

parçasının Aşağı Şehir Kilisesi'nde bulunmasına rağmen, bu bölgedeki diğer açmalarımızdan Türk dönemine ait olan kalıntılara hiç rastlanılmamıştır.

Aşağı Şehir Kilisesi'ndeki kazılar 1990 senesinden bu yana devam etmektedir. Terk edildikten sonra kilise yıkılmış olsa da duvarları ayakta. Selçuklular döneminde bina çiftlik evi ve ahır olarak kullanılmış olmalıdır. Çeşitli köşelerde devşirme malzemeden ve kabaca yapılmış yalıklar ve ağıllar görülebilir (Res.7). Aynı şekilde bina içinde genellikle ufak taşlardan oluşan duvarlar inşa edilerek pekçok oda oluşturulmuştur (Res.8). Bu ara duvarların aynı döneme ait olmaması bina'nın uzun bir süredir kullanıldığına işaret vermektedir. 1996 yılında narteks içinde güney yarıda yapılan kazı çalışmasına, 1993 senesinin kazı sezonunda ulaşılan seviyeden başlanmıştır. Ancak zeminin kazı sezonunun sonunda korunması için örtülen kum kaldırılarak, toprak zemin üzerinde bulunan yanmış yüzeyin ortaya çıkması sağlanmıştır. Bu toprak zemin kısmi olarak korunmuş Bizans dönemine ait bir tuğla zeminin üzerinde bulunmaktaydı. Temizlik çalışmasından sonra gün ışığına çıkarılan toprak zemin, binanın içinde baştanbaşa uzanır şekilde karşılaşılan diğer toprak zeminler ile aynı döneme aittir. Tüm yapı içerisinde karşılaşılan bu toprak zemin, tahrip edilmiş ve yer yer soyulmuş Bizans döşemesinin hemen üzerinde uzanmaktadır. Gözlenen toprak zeminlerin tamamı ateş etkisi görmüş ve yanmıştır (Res.9).

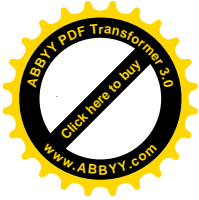
Ana nef ve bemade bulunan döşemeye ait çok renkli mermer dilimlerin soyulduğu, duvarların alçak kısımlarından freskoların döküldüğü ve kilisenin liturjik mimari elemanlarından tahrip edilmesine tanık olan yangından sonraki ilk Hıristiyanlık sonrası dönemini, 1994 senesinde tempon üzerinde Selçuklu temellerinde bulunan bir sikke ile tarihlendirmek mümkündür. Ele geçen bu sikke (bkz. kat. no. 1) tanımlanarak 13. yüzyıl'ın ilk yarısına tarihlenmiş aynı zamanda da binanın ilk Selçuklu dönemi kullanımını için *terminus antequem* tarihlendirmeyi sağlamıştır. Ayrıca kilisede bulunan üç sikke Tahsin Saatçi tarafından incelenmiş, ve hepsi Anadolu Selçukluları darparları olduğu bildirilmiştir (bkz. Ek: islâmi sikkelerin kataloğu)¹⁹.

Orta nefte hayvanları sulamak için kullanılan büyük tüf bir su deposu da bulunmuştu (Res.10). Toplanan arkeo-botanik numuneler, apsis, bema ve orta nefin bir çiftlik evi ve avlusu olarak hizmet verdiğine işaret etmektedir. Örnekler tahıl öğütme işlemi sonucu ortaya çıkan artıklar ile karbonize olmuş koyun dışkıları türündedir²⁰. Bu çalışmaların sonucundan söylenebilir ki; Türk döneminde Amorium'un Aşağı Şehirinde fazla bir yerleşim yoktu. Yalnız Bizans döneminden kalan ve harabe halinde bulunan büyük binalar yine kullanılmışlardı.

Son olarak Bizans ve Türk yerleşimleri arasında bir bağlantının olup olmadığını sormalıyız. Hem Yukarı hem Aşağı Şehir'deki kazılarımız bir zamanda bir ara olduğunu

¹⁹ T. Saatçi, "Appendix: Islamic Coins from Amorium" *Anatolian Studies* XLV (1995), s. 137-8.

²⁰ C.S. Lightfoot, E.A. Ivison *et al.*, Amorium Excavations 1994: the Seventh Preliminary Report içinde, bkz. J. Giorgi, "Environmental Research", *Anatolian Studies* XLV (1995), s. 125-6.

C. S. Lightfoot

göstermektedir. Tabii ki, Selçuklu döneminden itibaren bugüne değin Amorium'a yeni gelen insanlar eski kalıntıları kullanıyorlardı, fakat kanımca 12. yüzyılda şehrimiz büyük ölçüde terk edilmiştir. Bunun iki önemli sebebi var. Birincisi, Amorium daha önce Roma ve Bizans yollarında stratejik bir yer alıyordu, ama 11. yüzyıldan sonra bu yolların faydası kalmamıştır. Diğeri ise, o zamanda bu bölge Bizans ve Selçuklu egemenlikleri arasında sahipsiz bir sınır arazisi olmuştur. Belki o yüzden Amorium adı unutulup kaybolmuştur ve onun yerine sonra Hisarcık konulmuştur.

EK: İslâmi Sikkelerin Kataloğu (Tahsin Saatçi)

'İzz-ad-Din Kay-Ka'us I (1210-1219, AH 607-616)

Ön. Okunmadı

Ark. Essultan
el-Galip Keykavus
bin Keyhüsrev

1. AM94/A3.1, kontekts 11/SF2819; AE (bakır), 20-19mm, 2.77g.; Aşağı Şehir Kilise'de de bulundu.

'Ala'-ed-din Keykubad I (1219-1237, AH 616-634)

Ön. El-imam el-nasır
li-din Allah
emir

Ark. Essultan
el-muazzam Keykubad
bin Keyhüsrev

2. AM90/A1, kontekts 19/SF1374; AE (bakır), 23.5mm, 2.92g; Aşağı Şehir Kilisede'de bulundu.

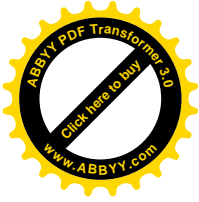
Giyas ed-din Keyhüsrev II (1236-1246, AH 634-644)

Ön. Giyas el-dü
nya ved-din

Ark. Essultan
el-azam (yıldız)

3. AM88/E, kontekts 18/SF81; AE (bakır), 18mm, 1.56g; Aşağı Şehir Büyük Bina'da bulundu.

Ön. La ilahe illallah
Muhammed resulullah.

Amorium-Hisarcık'ın Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine Ait Yerleşim ve Arkeolojisi

Ark. Duribe bi-[...]
essultan ül-azam
Keyhüsrev bin

.....

4. AM96/SF3410; AE (bakır), 21m, 4.36 g.; Yüzey, Mustan Ateş tarafından bulunmuş, 24.07.96.

'İzz-ad-Din Kay-Ka'us II (1246-1249, AH 644-647)

Ön. El-imam
el-mustasim
emirül müminin

Ark. Essultan el-
azam izz el-dü-
nya ved-din

5. AM94/SF2832; AE (bakır), 22-20mm, 2.76g.; Yüzey, Yukarı Şehir'de bulundu, 27.07.94.
6. AM94/SF2905; AE (bakır), 13mm, 2.89g.; Yüzey, Aşağı Şehir'de bulundu, 03.08.94. iki kez basılmış (nadir).

Belirsiz

Ön. Allah (Illegible)

Ark. Essultan / el-azam /

7. AM95/SF3060; AE (bakır), 17-12mm, 0.72g.; Yüzey, Aşağı Şehir'de bulundu. Selçuklu.

Ön. [Ad-d]ünya wa
[a]mir

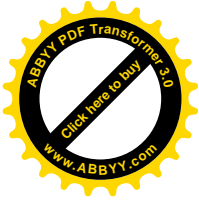
Ark. Nada wa
mir (?)

8. AM94/SF2867; AE (bakır), 13mm, 0.95g.; Yüzey, Aşağı Şehir'de bulundu, 30.07.94. Selçuklu veya erken Osmanlı.

Murad II (AD 1445-1451)

Ön. [Murad][bin]
Mehmed Han.

Ark. Okunmadı.

C. S. Lightfoot

9. AM96/SF3415; AR (gümüş), 12-10mm, 0.25g.; Yüzey, Mustan Ateş tarafından bulunmuş, 24.07.96.

Mustafa III (AD 1757-1774)

Ön. Tuğra.

Ark. Duribe (82)

fi

İslâmbol 1171.

10. AM96/UU kontekts 85/SF3422, 31.07.96; AR (gümüş) para, 15mm, 0.46g; tarihi: AH 1182 (MS 1769); Yukarı Şehir'deki UU Açmasında bulundu.

Krş. N. Pere, *Coins of the Ottoman Empire*, İstanbul 1968, s. 216 no. 639.

Bulunduğu Yerler Listesi

Aşağı Şehir, Kilise

SF2819 Selcuklu, 'İzz-ad-Din Kay-Ka'us I (MS 1210-1219, AH 607-616).

SF1374 Selcuklu, 'Ala'-ed-din Keykubad I (MS 1219-1237, AH 616-634).

SF2905 Selcuklu, 'İzz-ad-Din Kay-Ka'us II (MS 1246-1249, AH 644-647)

SF3060 Selcuklu, belirsiz

Aşağı Şehir, Büyük Bina

SF81 Selcuklu, Gıyas ed-din Keyhüsrev II (MS 1236-1246, AH 634-644)

Yukarı Şehir, UU Açması

SF3422 Osmanlı, Mustafa III (MS 1769/AH 1182)

Yukarı Şehir, Yüzey

SF2832 Selcuklu, 'İzz-ad-Din Kay-Ka'us II (MS 1246-1249, AH 644-647)

Yüzey

SF3410 Selcuklu, Gıyas ed-din Keyhüsrev II (MS 1236-1246, AH 634-644)

SF2867 Selcuklu veya erken Osmanlı, belirsiz

SF3415 Osmanlı, II. Murad (MS 1445-1451)

Dr.C.S. Lightfoot*

* Durham Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi, İngiltere.